

Jméno	Stav	Povolání	Léta	Kato- lický	Neka- tolický	Naděje	Není naděje
Při dvoře Rybnickém:							
Jan Wodřil	podd.	šafář	50	—	/	/	—
Anna manželka	"		39	—	/	/	—
Kateřina	"	děvka	18	—	/	/	—
Anna	"	pastvice	15	—	/	/	—
Při dvoře Debřeckém:							
Jiřík Forman	podd.	šafář	28	—	/	/	—
Kateřina manželka	"		39	—	/	/	—
Maryana	"	děvka	22	—	/	/	—
Salomena	"	"	19	—	/	/	—
Kateřina	"	pastvice	18	—	/	/	—
Při ovčíně Ještětickém:							
Lorentz	podd.	ovčák	42	—	/	/	—
Kateřina manželka	"		38	—	/	/	—
Eliška dcera	"		22	—	/	/	—
Matěj Paleček	"	pacholek	21	—	/	/	—
Při mlejně Sollnickém:							
Adam Feust	podd.	mlynář	50	—	/		—
Alžběta manželka	"		48	—	/		—
Dorothea dcera	"		18	—	/		—
Wáclav	"	tovaryš	19	—	/		—
Při mlejně Skuhrovském:							
Matěj Sphintag	svobod.	mlynář	45	/	—	—	—
Anna manželka			49	/	—	—	—
Frydrych syn			20	/	—	—	—
David syn			15	/	—	—	—
Při mlejně Witencowském:							
Hans Henrych	podd.	mlynář	28	—	/	/	—
Rozyna manž.	"		26	—	/	/	—

Jméno	Stav	Povolání	Léta	Kato- lický	Neka- tolický	Naděje	Není naděje
Mlejn Jedlowský:							
Jan Syntag	podd.	mlynář	35	—	/	—	/
Justina manželka	"		28	—	/	—	/
Lorentz	"	tovaryš	18	—	/	—	/
Anna	"	děvka	20	—	/	—	/

Krom toho sepsány k dílu tomu náležející město Solnice a poddanské vesnice Kvasiny, Brocná, Litohrad, městys Skuhrov, ves Rybníčky, Hraštice, Debřece, Lukavice, Malý Uřín, Bukovina, Benátky, Tisovec, Jedlová, Kunštát a huť sklenná Kunštát. Závěrem poznamenáno:

„A že tomu tak a ne jinak jest, též že jsem s(e) v tom věrně a upřímně zachoval. Na potvrzení toho toto poznamenání podpisem vlastní ruky jména mého a přitisknutím sekret svého jsem utvrdil. Jenž jest datum w Kancelári Kwasinské dne 19. Aprillis leta 1651.

L. S. Adam Hauptl Bydžowsky
písař důchodní 3 dílůw Solnických.“

Tyto soupisy měly sloužit jako obraz náboženských poměrů na našem panství, který nebyl, jak uvidíme z tabulek, pro katolickou protireformaci nijak slibný. Přes všechno úsilí a snahu misionářů, byly plně tři čtvrtiny obyvatelstva nekatolické, a toto z pouhé poloviny bylo ochotno zřici se staré víry otců, a přestoupit ke katolictví. U obyvatelů, již jako katolíci vedených, vidíme často, že to byli muži, hlavy rodin, kteří byli katolíky, kdežto rodina zůstala ve staré víře. Je to snadno vysvětlitelné; muž, hospodář, aby obstál s vrchností, byl na venek katolíkem, uvnitř, a s rodinou doma, však setrval dále ve víře staré. — Je také pozoruhodné, že město Solnice s okolními vesnicemi bylo daleko více katolické, než vesnice vzdálené a horské, s nimiž nebylo tak dobré spojení.

ČÍSELNÝ PŘEHLED VŠECH TŘÍ SOUPISŮ							
Místo	Duší	Mužů	Žen	Katol.	Nekat.	Naděje	Bez naděje
I. část Lidmilina:							
Postolkov	48	19	29	8	40	39	1
II. část A. M. Donínové:							
Zámeček s dvorem . . .	11	4	7	3	8	6	2
Solnice	68	30	38	55	13	13	
Brocná	29	15	14	6	23	1	22
Svinná	32	17	15	4	28		28
Proloh	27	13	14		27		27
Velký Uřín	103	47	56	4	99		99
Grünborn	46	27	19		46		46
Úhrn II. části	316	153	163	72	244	20	224
III. část Karmelitánů:							
Kvasiny zámek	15	9	6	12	3	3	
Kvasiny dvůr	11	6	5	2	9	9	
Ještětice dvůr	10	7	3		10	10	
Svinná dvůr	8	3	5		8	8	
Rybníčky dvůr	4	1	3		4	4	
Debřece dvůr	5	1	4		5	5	
Ještětice ovčín	4	2	2		4	4	
Solnice mlýn	4	2	2		4	4	
Solnice město	237	110	127	221	16	16	
Kvasiny	51	22	29	18	33	33	
Brocná	30	15	15	2	28	28	
Litohrad	29	18	11	6	23	23	
Skuhrov mlýn	4	3	1	4			
Skuhrov městys	33	16	17	2	31	31	
Rybníčky	3	1	2	1	2	2	
Hraštice	30	13	17	5	25	25	
Debřece	29	12	17		29	29	
Lukavice	26	13	13		26	26	
Malý Uřín	33	17	16		33	4	29
Bukovina	25	13	12		25	6	19
Benátky	9	5	4	1	8		8
Tisovec	58	21	37	2	56	6	50
Jedlová	175	78	97		175		175
Jedlová mlýn	4	2	2		4		4
Kunštát	84	38	46	5	79	1	78
Kunštát skelná huť . . .	28	9	19	1	27		27
Vitenčov mlýn	2	1	1		2	2	
Úhrn III. části	951	438	513	282	669	279	390

ÚHRNNÝ PŘEHLED VŠECH TŘÍ SOUPISŮ							
Místo	Duší	Mužů	Žen	Katol.	Nekat.	Naděje	Bez naděje
I. část Lidmilina	48	19	29	8	40	39	1
II. část A. M. Donínové	316	153	163	72	244	20	224
III. část Karmelitánů	951	438	513	282	669	279	390
Suma . . .	1315	610	705	362	953	338	615
Z tohoto počtu bylo							
v dolní české části panství	750	353	397	349	401	321	80
v horské části*	565	257	308	13	552	17	535
	1315	610	705	362	953	338	615
Vyjádřeno v procentech:							
v dolní části	57	27	30	26	31	24 ¹ / ₂	6
v horské části	43	19	24	1	42	1 ¹ / ₂	41
V celku	100	46	54	27	73	26	47

*Poznámka: Horská, později uváděná jako německá část panství byla v této době ještě hodně česká. Zejména dolejší vesnice M. Uřín, Tisovec, Buková byly z větší části české, v ostatních mnoho českého obyvatelstva.

Tabulka ukazuje, že v dolní části byla zhruba jedna polovina obyvatelstva katolická, druhá polovina nekatolická, kdežto obyvatelstvo horských vesnic bylo téměř úplně nekatolické a také nebyla žádná naděje na jeho pokatoličení. — Náboženská otázka nás však již dnes tolik nezajímá.

Jestliže soupisy pozorně prostudujeme, uvidíme, že nám mohou povědět mnoho daleko zajímavějších a snad i důležitějších dat o tehdejší lidské životě vůbec, a vžijeme-li se myslí trochu do té doby, dají nám nahlédnouti na samotné kořeny lidského života nejenom na panství našem, ale jistě i v celém království.

TABULKA STÁŘÍ OBYVATELSTVA DLE PŘEDCHOZÍCH VÝPOČTŮ

Desíleté ročníky ve stáří	Počet duší	V procentech z celku
Od 1 do 10 let	420	25
Od 11 do 20 let	422	25
Od 21 do 30 let	418	25
Od 31 do 40 let	203	12 $\frac{1}{4}$
Od 41 do 50 let	136	8
Od 51 do 60 let	56	3 $\frac{1}{2}$
Od 61 do 70 let	17	1
Nad 70 let	4	$\frac{1}{4}$
Počet obyvatelstva celkem	1676	100%

Lidé opravdu staří, podle dnešního našeho pojmu a měřítka, byli z celého počtu pouze čtyři. Je to 75 letá Anna, manželka 80 letého Adama Dupše, podruha z Jedlové; pak 80 letý Adam Truner z Tisovce, a konečně 84 letý Martin Trulandt, podruh na statku paní Lidmily Vlkánovské z Kvasin, nejstarší to člověk na celém panství; pamětník, ne-li také s pány Vlkánovskými přímý účastník všech bělohorských událostí.

Příčinou tohoto, poměrně krátkého lidského věku byly jistě ty předchozí události válečné, Bílá hora, válka třicetiletá a její důsledky: bída, hlad a nemoce. V neposlední řadě jistě také, jak i ze soupisu vyplývá, skutečnost, že tehdejší děti, v dnešním našem školském věku 6—15 let, tenkrát musely pracovat již jako dospělí — tak čeledín ve věku 10 či 11 let byl zcela běžný zjev, stejně tak děvečka téhož stáří. A takovéto děti dokonce bývaly, jak vysvítá z dopisu převora karmelitánského P. Jos. B. a S. Bonaventury, adresovaného rektifikační komisi o sto let později, posílány na — robotu.

A pak se říká a píše, že my dnes příliš rychle žijeme a předčasně stárneme.

Než vraťme se ještě jednou k počtu obyvatelstva. Předchozími výpočty obdrželi jsme přibližný počet obyvatelstva pro celé naše panství, pokud máme zachovány soupisy, pořízené na majetku výše uvedených třech pánů na dilech solnických. Víme však také, že mimo tyto největší díly, byly ještě drobné části našeho panství, které náležely ještě čtyřem dalším pánům.

Tak 1. a 3. část čtvrtého dílu panství náležela cís. rytmistru p. Labordovi, který držel díl vesnice Prolohu, Bělé, Podolí a část Rybníčků. Z třetího dílu panství pak, pan Jan Donžan z Lawantanu držel díl Brocné a Ještětice.

A konečně ze čtvrtého dílu panství z 3. části náležel panu Salazarovi díl Velkého Uřína, ze 4. části téhož dílu pak hraběti z Emmerstajnu patřil díl obce Grünbornu.

O obyvatelích těchto částí, ani o jejich soupisech, nevíme nic a nemohli bychom nic říci, kdybychom neměli jiný historický pramen z té doby, který nám zde pomůže z nejistoty a rozpaků.

Je to o tři léta později sestavená berní rolla, z roku 1654, která měla sloužit jako podklad pro královské berně, nám pak poslouží jako světlíčko v naší nejistotě.

Jestliže pozorně porovnáme naše soupisy se zmíněnou berní rollou, vyjde najevo, že jména hospodářů těch kterých vesnic, či jejich částí, oněm drobným dílkům panství v rolli uvedeným náležející, jsou z největší části totožná se jmény obyvatelů vesnic zapsaných v soupisech a odpovídají si také početně. Tak ku př. Donžanova Brocná z rolle, je přičleněna k soupisu obyvatelů Brocné, náležející paní z Donína; Salazarův Vel. Uřín a Labordovo Podolí z rolle, jsou též soupisem připsány donín-

skému Velkému Uřínu a t. pod. Můžeme tudíž s klidným svědomím říci, že ve zmíněných soupisech z r. 1651, máme skutečně sepsáno veškeré obyvatelstvo celého našeho panství, takže počet jeho, dle jednotlivých vesnic, s konečnou platností můžeme sestavit do tabulky, jak je na konci této stati uvedena.

V úhrnu tom máme započítány všechny osoby, bez ohledu na jejich společenské postavení a bez ohledu na veliký rozdíl mezi šlechticem a jeho poddaným.

Těch šlechticů u nás bylo ovšem málo; pouze rodina paní Lidmily v počtu tří osob, a u ní se zdržující rytířská vdova paní Domanská s dvěma dcerami. Sedmou šlechtickou osobou byl správce čtvrtého dílu, paní z Dořína náležejícího, rytíř Kryštof Senus.

Všech ostatních 1308 obyvatelů panství, nehledě k dětem do devíti let starší, bylo tomu či onomu pánu na díle solnickém poddáno, a povinno jak různými dárkami, tak i robotami; byli jeho bezvýhradným movitým majetkem, se kterým mohl nakládati jak mu bylo libo, aniž byl komu z toho zodpověden.

Povšimneme-li si poměrů rodinných vidíme, proti všemu očekávání, že manželé byli tak jako dnes ve stáří 25 až 30 let, kdy se zasubovali; v několika málo případech vyskytují se manželé ve stáří pod 20 let.

Nápadný je však malý počet dětí, a to jak v rodinách městských, tak i na vesnicích. Málokterá rodina má více, jak dvě či tři děti, mnoho rodin je pouze s jedním dítkem a také mnoho jich je, a ku podivu selských (a již starších manželů), kde nejsou žádné dítky. Poměr pohlaví byl téměř stejný, jak nám ukázala již tabulka, kdy mužů bylo 46, žen pak 54 procenta. Vypadají ty naše předchozí zdlouhavé výpočty a úvahy jako hříčka

a hra s číslicemi, avšak můžeme mít oprávněné domněnky, že jsme se tím hodně přiblížili tehdejšímu skutečnému stavu, a dle toho můžeme tabulku předchozí, pro jednotlivé vesnice sestavenou, považovat za správnou.

KONEČNÁ TABULKA POČTU OBYVATELSTVA Z CELÉHO PANSTVÍ							
Pořadí z celého panství	Vesnice		Počet duší v soupise uved.	Odtěmno dětí pod 9 let a s neud. stářím	Počet	K přičtení 28 ⁶ / ₁₀ na děti pod 9 let	Pravděpodobný celkový počet všeho obyvat.
Dolní část:							
1	1	Solnice . . .	320	—2	318	91	409
3	2	Kvasiny . . .	125	—1	124	36	160
7	3	Brocná . . .	59	—3	56	16	72
9	4	Svinná . . .	42	—2	40	12	52
10	5	Skuhrov . . .	37		37	10	47
11	6	Debřec . . .	34		34	10	44
13	7	Hraštice . . .	30		30	8	38
14	8	Litohrad . . .	29		29	8	37
15	9	Proloh . . .	27		27	8	35
16	10	Lukavice . . .	26		26	7	33
18	11	Ještětice . . .	14		14	4	18
21	12	Rybníčky . . .	7		7	2	9
Úhrn dolní části			750	—8	742	212	954
Horská část:							
2	1	Jedlová . . .	179	—1	178	51	229
4	2	Kunštát . . .	112		112	32	144
5	3	Velký Uřín . . .	103	—1	102	29	131
6	4	Tisovec . . .	58		58	16	74
8	5	Grünborn . . .	46	—2	44	13	57
12	6	Malý Uřín . . .	33		33	10	43
17	7	Bukovina . . .	25		25	7	32
19	8	Benátky . . .	9		9	3	12
Úhrn horské části			565	—4	561	161	722
Úhrn celého panství . . .			1315	—12	1303	373	1676

Ve dvoře solnickém jak v slámě i na zrně se vynachází: pšenice v slámě 2 kopy . . , pšenice v zrně 13 str., 2 vě . . , $3\frac{1}{2}$. . , * žita v zrně 16 str., $2\frac{3}{4}$. . , * souřeže v slámě 37 mandel, ječmena v slámě 19 mandel, ječmena na zrně 5 str., 1 . . , * hrách ten zůstává na poli, oves tak podobně na poli zůstává. Ovsu na špejchaře v zrně 2 str., 3 vě . . , $3\frac{1}{2}$. . , * pohanky v zrně 5 str., 1 . . . * (*asi achtlů.)

Dobytkův všelijakých při téměř solnickém dvoře se nachází: krav dojných 12, býk hospodářský 1. Ovčích dobytka: ovec starých 64, (nečitelné) 25, jehnic letošních 39, skopců k druhému létu 13, letošních skupat 29, beranův k třetímu létu 2, beranů letošních 2, celkem 174. Dobytka koziho při téměř dvoře: koz starých 2, koza k druhému létu 1, kůzlat letošních 2, celkem 5. Dobytka svinského: sviní starých 5, svině loňská 1, vepř loňský 1, vepř hospodářský 1, prasat letošních 4, celkem 12. Drůbeže pernaté: indiánský kohout 1, slepice indiánské 2, mladších krůtat 9, kačeny staré 3, husy staré 3, husy letošní 4, kuřat 5, celkem 27.

V tvrzi solnické: másla nasoleného $47\frac{3}{4}$ Lb., sejrův 4, koží hovčích 3, kůží telecích 4, koží ovčích 9, prken falcovních 1 kopa 16 k., prken lomenicových 2 kopy 54 k., krajín 38, šindele 130 kop, soli 2 W. $\frac{1}{2}$. . , sena na stájích vozův 26. Ve spilce piva na vejstav: sudův čtyřvěderních 4, sladů pšeničného 5 str., 1 věrt., chmele 12 str., 1 věrt.

Při dvoře Velkym Auříně: žita v slámě zůstává 48 mandel. Item při jednom pustym statku v Svinym zůstává žita v slámě 10 mandel, 12 snopů.

Dobytka všelijakého při tom dvoře Auříně: hřebice k třetímu létu 2, krav dojných 2, vůl tažný 1, volk k druhému létu 1, voli k třetímu létu 2, býk k druhému létu 1, jalovic k třetímu létu 2, jalovic loňské 3, telat letošních a starších 4. Sena při téměř dvoře Auříně vozův 8. Drůbeže pernaté: husy staré 3, slepic s kohoutem 18, kuřat 13.

Poznali jsme tak zhruba v předchozích soupisech hospodářské i majetkové poměry pánů, kteří panství naše počátkem 17. století drželi; hospodářské i majetkové poměry našich poddaných — rustikálu z téže doby, dovoluje nám poznati berní rolla z roku 1654, která byla sepsána za účelem stanovení zemské berně.

BERNÍ ROLLA Z ROKU 1654									
Panství Solnické rozdílným Wrchnostem přináležející									
Ves	Počet	Roli má Str. (korců)	Osívá na		Potahův nyní chová	Dobytka chová			
			zimu Str.	jaro Str.		Krav	Jalo- vic	Ovcí	Sviní
Solnického panství tři díly P. Patres Carmelitůw w Městě Pražském									
Solnice město:									
sausedi effective	21	746	220 ³ / ₄	155	35	73	44	166	15
chalupníci	18	69 ³ / ₄	31 ¹ / ₂	14		27	15	13	3
zahradníci	47					30	12	17	1
stavení pustá	74								
Kvasiny:									
sedláci	7	202	60	42	13	34	25	30	5
chalupníci	3	36	12	7	2	8	4	4	
stavení pustá	1	43							
Litohrad:									
sedláci	5	140	33 ¹ / ₂	32 ³ / ₄	15	21	20		2
chalupníci	3	44	12	10	3	7	11		
zahradníci	1					1	1		
Brocná:									
sedláci	4	112	34	22	7	14	18		2
chalupníci	6	68	13	10	4	13	8		
Skuhrov:									
sedláci	1	30	9	8	3	3	4		
chalupníci	6	39	10 ¹ / ₄	9 ¹ / ₄	1	19	12	4	1
zahradníci	5					4	2		2
Rybníčky:									
chalupníci	1	8	2	2		2	2		
Debřec:									
sedláci	6	178	39 ³ / ₄	26 ¹ / ₂	13	30	30	17	4
zahradníci	2				1	2	1	3	
Hraštice:									
sedláci	4	147	33	33	10	15	18	22	6
chalupníci	5	33	9 ¹ / ₂	8 ¹ / ₂	2	9	8		3
Lukavice:									
sedláci	7	255	65	50	13	35	41		9
chalupníci	1	3	1	1		2	1		
Malý Uřín:									
sedláci	6	179	46	41	14	38	26		1
chalupníci	4	18	5	5 ³ / ₄		13	8		2
zahradníci	2					3	3		
Tisovec:									
chalupníci	9	69 ³ / ₂	18 ¹ / ₂	16 ¹ / ₂	2	30	21		
stavení pustá	2	6							

Tato berní rolla je cenným doplňkem soupisu obyvatelů, jak jsme jej poznali v kapitole předcházející, a dovoluje nám dokreslit si obraz našeho panství po stránce hospodářské.

V ní, podobně jako v soupisech obyvatelstva, nalezneme opětovně veškeré osedlé, ve všech vesnicích našeho panství, popsány jmenovitě, i také co do rozsahu jejich majetku. Tvoří tak oba soupisy více než cenný obraz o poměrech našich poddaných za dob pobělohorských — obraz všestranný, který zejména pro naše rodopisce je pomůckou nepostradatelnou.

Tak nám rolla popisuje sousedy solnické podle jejich povolání, a vidíme, že téměř všichni, byť drželi menší či větší grunty, byli řemeslníky.

Z celkového počtu 86 napočtených sousedů bylo: 3 panští úředníci (ryt. Senus, správce Haupttl a purkrabí Vlk), 9 z potravních živností a to 3 pekaři, 1 perníkář a 5 řezníků, 38 oděvních, z toho 6 krejčí, 2 punčocháři, 28 soukeníků a 2 kraječi a handlíři suken a vlny, 9 kožních, z nichž čítáno 6 ševců, 1 kožešník, 1 jirchář, 1 koželuh, 10 rozličných povolání a to 1 barvíř, 3 hrnčíři, 1 bednář, 2 tesaři, 2 kováři, 1 forman. Posléze 11 mužů s neudaným povoláním a 6 žen, asi vdov.

Z rolly vidíme, že téměř všichni řemeslníci byli soustředěni, zřejmě v důsledku starých privilegií Solnickým daných, v městě; po vesnicích se vyskytují jen ojediněle a to ještě se můžeme namnoze dohadovati jen podle jména. Z takovýchto živnostníků na vesnicích je uveden: v Kvasínách Jan Škopík, mlynář „má svůj mlejnez o 1 kole“, Jiřík Hrnčíř, hrnčíř, ve Skuhrově Jan Řezník (řezník), Jan Kowářů (kovář), v Debřecích Jan Schwez (švec), v Tisovci Jiřík Reychl a Jiřík Zýkmund, tkalci, v Benát-

kách Jakub Sejdl, švec, v Jedlově Jiřík Hauk, „handlíř pláten na díle i v omastku“, Jiřík Bednář(?), v Prolohu Jiřík Krejčí(?), ve V. Uříně Kašpar Bednář(?) a Jakub Truhlář(?).

Zde všude zřejmě vznikají příjmení z povolání; jména to jsou však nestálá, takže ku př. syn Jana Řezníka, byl-li povolání jiného, nemusel se nutně jmenovat také Řezník, nýbrž třeba Bednář, Truhlář, Švec; a opětovně u vnuka mohlo být jméno jiné. Na tyto změny dnešní rodopisec musí být velmi opatrný, poněvadž sám třeba Truhlář, může mít mezi praotci i Bednáře, Krejčího a j.

Předešlý sumární výkaz na konci berní rolly uvedený nepodává nám však správný celkový obraz našeho panství tak, jak bychom jej rádi viděli.

Byl totiž součet ten sdělán pouze pro účely zemské berně, a při jeho sestavování byly vypuštěny z počtu ony poddanské grunty, na které podle instrukce se vztahovaly různé úlevy. Tak byly odpočítány pozemky nově osazených pustých gruntů, jimž sněm z roku 1650 udělil tříletou berní svobodu. Dále byla pravděpodobně odečtena „Trojanovská“ selská živnost v Brocné, kterou tehdy užívala paní Marie Kapříková (tuším, rodem Vlkánovská). Stejně tak byl odečten pozemkový majetek, patřící majiteli sklárny v Körndorfu, „kterýžto huttmistr na gruntech Solnických po ty časy všech berní zemských oswobozen byl“.

Z berní rolly vidíme, že ač panství samo, t. j. vesnice poddanské utrpěly poměrně málo posledními válkami, nehledě ovšem k hospodářskému ochuzení, město Solnice bylo obrazem bídy a zkázy.

Na celkový počet 86 osídlených domů, bylo napočteno 74 stavení pustých (nesmíme při tom ovšem zapomenout,

SKUTEČNÝ ÚHRN BERNÍ ROLLY Z ROKU 1654													
Ves	Sedláci	Chalupníci	Zahradníci	Pusté	Rolí má Str. (korců)	Osívá na		Potahův nyní chová	Dobytka chová				
						zimní Str.	jaro Str.		Krāv	Jalo- vic	Oveč	Svíň	
Solnice	21	18	47	74	815 ³ / ₄	251 ³ / ₄	169	35	130	71	196	19	
Kvasiny	7	3		1	281	72	49	15	42	29	34	5	
Litohrad	5	3	1		184	45 ¹ / ₂	42 ³ / ₄	18	29	32		2	
Brocná	8	6			290	73	53	21	43	44		2	
Skuhrov	1	6	5		69	19 ¹ / ₄	17 ¹ / ₄	4	26	18	4	3	
Rybníčky		4			34	9	11	1	10	11		1	
Debřec	6		2		178	39 ¹ / ₄	26 ¹ / ₂	14	32	31	20	4	
Hraštice	4	5			180	42 ¹ / ₂	41 ¹ / ₂	12	24	26	22	9	
Lukavice	7	1			258	66	51	13	37	42			9
Svinná	6		1	1	173	38	28	13	28	23			
Jestětice		2	1		16	5	3		6	2			
Proloh	4	1			130	35	30	10	19	15			
	48	31	10	2	1793	444 ¹ / ₂	353	121	296	273	80	35	
M. Uřín	6	4	2		197	51	46 ³ / ₄	14	54	37		3	
Tisovec		9		2	75 ¹ / ₂	18 ¹ / ₂	16 ¹ / ₂	2	30	21			
Bukovina	5	4			155	33	34	9	40	26			
Benátky	1	4	2		42	14	14	2	22	14			
Jedlová	4	30	3	2	422	51 ¹ / ₂	152	10	107	85	10		
Körndorf		13	1		147 ¹ / ₂	17	53						
„skel.hut“	1		5		120	7	32 ³ / ₄	13	86	53	45		
Bělá		4		1	34 ³ / ₄	8 ¹ / ₂	9	2	14	6			
Podolí		2	2		20	3 ¹ / ₂	6	3	10	8			
Velký Uřín	3	11	5		208	34 ¹ / ₄	48 ³ / ₄	6	66	51			
Grünborn		10	4		38	5 ¹ / ₂	23 ¹ / ₄	4	49	25			
	19	91	19	5	1339 ³ / ₄	236 ³ / ₄	403 ¹ / ₄	65	478	326	55	3	
	1		5		120	7	32 ³ / ₄						
Suma	88	140	76	81	3948 ¹ / ₂	933	925 ¹ / ₄	221	904	670	331	57	
Körndorf*	1		5		120	7	32 ³ / ₄						

*Poznámka: U Körndorfu byla zvláště vykázána skelná hut, náležející Maruši Stolzovi, kterýž „jest sklenář magicý swau hut sklennau, kterýžto huttmistr na gruntech Solnických po tý časy všech berní zemských oswoboxen byl“. O potazích můžeme předpokládat, že v jejich počtu byla jedna třetina koní a dvě třetiny volů.

*Poznámka: U Körndorfu byla zvláště vykázána skelná hut, náležející Matuši Stolzovi, kterýž „jest sklenář magický swau hut sklennau, kterýžto huttmistr na gruntech Solnických po té časy všech berní zemských osvobozen byl“. O potazích můžeme předpokládat, že v jejich počtu byla jedna třetina koní a dvě třetiny volů.

Křtitelnice cínová v kostele solnickém — památka na pana Martina a pana Fridricha, bratry vlastní z Vlkanova a na měšť Solnici.

Pozorný čtenář povšimne si také zajímavého způsobu kapitalisování cen výnosu různých hospodářských hodnot.

Tak výnos různých hospodářských podniků, jako mlýnů, pivovarů a j., a také i pozemků, počítán po 20 kopách, t. j. na každou kopu, kterou ten který podnik ročně vynesl, počítáno 20 kop kapitálu; na výnos z úroků a naturálních dávek od poddaných počítáno na každou kopu výnosu 40 kop kapitálu, t. j. dvojnásobek prvního. Porovnáme-li to s dnešním naším způsobem, pak můžeme říci, že každá dnešní naše koruna výnosu by byla kapitalisována dvaceti nebo čtyřiceti korunami, čili výnos hospodářských podniků a pozemků byl kapitalisován našimi pěti, peněžitý výnos úroků a naturálních dávek deseti našimi procenty.

Dějiny panství období třetí

KVASINSKÁ DOBA ZÁMKU

PANSTVÍ ZA OTCŮ KARMELITÁNŮ

Scelení panství a soustředění správy panství v úředním sídle v Kvasínách. - Stavba nového kvasinského zámku. - Rozloha panství a jeho hranice. - Zámek kvasinský, jeho popis a účel. - Vrchnostenská kancelář. - Správní výlohy za Karmelitánů.

Poslední slavného rodu Pernštýnova, slečna Frebonie Eusebie z Pernštýna odevzdala kšaftem svým z 28. listopadu roku 1645, své tři díly panství Solnického se všemi právy a požitky klášteru Karmelitánů v Menším Městě pražském na ten způsob, že jim, v případě, že by je držeti nesměli, na tomto dá pojistiti kapitál 30.000 zl.

Zdá se také skutečně, že Karmelitáni měli jednoho vážného soupeře a uchazeče o dědictví to, který uplatňoval jakési staré právní nároky na panství naše, snad ještě od dob Karla Hanibala, purkrabí z Donína se táhnoucí; nechybělo mnoho a zbožní Otcové byli by o panství bývali přišli, avšak k jejich štěstí, řízením osudu, poslední onoho rodu hraběcího zemřel dříve, než mohl spor o dědictví dokončiti. A tak přece jenom jim nakonec zboží zůstalo, a drželi je potom po více než jedno a čtvrt století.

U Sedláčka čteme zapsáno o nich: „Ti toho konečně dovedli, že jim soudem zemským tři díly panství solnického přiřčeny byly. Roku 1653 odhádal jim je místo komorník Adam Pecelius z Adlersheimu a sice tvrz Kvasiny s dvorem, dvory v Ještěticích a Svinném, dvory Debřec a Rybníček, vsi Kvasiny a Litohrady, městečko Skuhrov, Debřec, Lukavici, Hraštici, Brocno, Ještětice,

Malý Ouřím, Benátky, Bukovinu, Tisovec, Jedlové neb Tanndorf, Kunštát a Gerndorf. Přikoupením ostatního dílu panství Solnického, povstalo nynější panství Kvasinské.“

Tím, že přišlo panství naše do rukou Karmelitánů, kteří je po stoleté době dělení opět scelili, nastává pro ně určitá doba nového rozkvětu po všech stránkách.

Vláda nad panstvím přenesena do Kvasin na trvalo, a sídlil zde konventem Karmelitánů ustanovený správce panství — víme ze soupisu obyvatelů z r. 1651, že to byl v prvních letech Adam Hauptl Bydžovský, Jich Welebnosti Pánův Patres Carmelitanův, řádu bosáckého písař důchodní, který spolu s Ondřejem Vlkem, purkrabím zámku kvasinského, jménem převora řádu a celého konventu, nad zbožím naším vládl.

Nová vrchnost, církevní, sídlila v Praze, a do Kvasin dojížděla jenom občas, zpravidla v jarních a podzimních měsících ke konání t. zv. „soudů“, kdy se vyřizovaly všechny věci týkající se jak otázek hospodářských a peněžních, tak i všech věcí správních a poddanských.

V důsledku scelení panství a soustředění jeho správy v zámku v Kvasinách, ztratily tvrze, na druhých dílech panství se nacházející, svůj dřívější význam.

Karmelitáni zámeček v Solnici nepotřebující, udělali z něho hospodu, kterou čas od času pronajímali, až roku 1749, dne 1. listopadu, prodal převor J. Bernardus a. S. Bonaventura tuto hospodu Augustinu Bekovi, primátoru městečka, k dědičnému držení.

Druhá tvrz kvasinská, Postolkovská zvaná, nepřechala asi dlouho Vlkánovské, kteří ji r. 1670 Karmelitánům prodali; ta jsouc již od dřívějších dob ve špatném stavu, kolem r. 1700 zanikla spolu s dvorem k ní náležejícím.

Stejně však také Bedřichem postavená tvrz kvasinská (zámek zvaná), sice z kamene, avšak jak jsme v odhadu r. 1653 viděli, v ubohém stavu, rozpukaná a rozstupující se tak, že byla kolem dokola pilíři podepřena a kleštěmi stažena, nad to poměrně malá (měla mimo příslušenství pouze kancelář, kuchyni a dvě světnice k obývání) zdaleka nevyhovovala svému účelu jako sídlo úřední.

Bylo tudíž v konventu řádovém, na naléhání správců kvasinských, rozhodnuto o stavbě správní budovy nové, skutečného zámku, s jehož stavbou někdy počátkem druhé poloviny 17. století bylo počato. Budova pak asi postupně rozšířena o křídlo postranní a posléze o přední, kde nad portálem zámecké fortny je vytesán letopočet 1706, takže můžeme mít za to, že zámek roku onoho byl zhruba dohotoven. Ovšem, vzhled jeho byl zcela jiný než je dnes; pochází dnešní jeho podoba z doby někdy před sto lety, kdy byl od poslední naší skutečné vrchnosti, rytíře Slivky, přestavěn a zvětšen.

Ke vzniku tohoto nového zámku v Kvasinách, v druhé polovině 17. století, položili jsme si zhruba také počátek nové doby našeho panství, doby nového rozkvětu, kterou jsme nazvali — obdobím zámeckým.

*

S novou mnišskou vrchností, která opět opustila svoje sídlo, aby nadále činila pouze občasné návštěvy na zámku kvasinském, opustíme sídlo i my, abychom se také čas od času na chvíli na ně vrátili a vydáme se na pouť po panství, abychom se s ním blíže seznámili.

K tomu nejlépe nám poslouží starý popis hranic, který nás povede kol celého panství údolími i horami, lesy i vesnicemi, aby nám ukázal toto malé království tak, jak kdysi, před sty léty, vypadalo.

Hranice mezi takovými státečky, jako bývala kdysi sousedící panství, byly za nejstarších časů velmi problematické a pojem jejich neurčitý, zejména tam, kde se panství podělovala o horské kraje (tak jako tomu bylo v našem případě) z největší části porostlé neproniknutelným pralesem. Hranice takové od starodávna bývaly určovány hranicemi přírodními, které tvořily koryta potoků a řek, okraje lesních porostů, kde na prastarých a staletých kmenech vzrostlých stromů zvláště nápadných, nebo ostatnímu porostu cizorodých, jako byly jedle, buky, duby, byla dělána zvláštní znamení, která měla označovat hranice. V dobách pozdějších, ve 14. až 16. století, kdy jednotlivé majetky se již přesněji rozlišovaly, bývaly takovými hraničními značeními výtvoři lidského ducha a práce, cesty a pěšiny, příkopy a lesní průseky, po případě hraničení dodnes obvyklá, sázení kamenných mezníků.

První takový popis hranic našeho panství nacházíme v dílčích cedulích solnických, při dělení panství mezi Martinem a Fridrichem, syny pana Benjamína z Vlkanova v r. 1576, jak jsme viděli při vyprávění o osudech jejich. Je nápadné, že na takových znameních mezních, stromech či kamenech, bývaly vysekány kříže, jeden, dva i více.

V některých popisech se zdá, že počet těch křížů označoval počet majitelů, kteří právě v onom místě a u toho znamení se majetkově stýkali, podle jiných se zdá, že tam, kde běžela hranice jedna, oddělující dva sousedy, byla hraniční znamení (znamení mezní), strom či kámen, označován jedním křížem vysekaným; v místech, kde se stýkaly dvě mezní hranice (mezové hraniční) oddělující tři různé sousedy, byly dva kříže. Tam pak, kde se setkaly tři hranice mezní, oddělující čtyři různé držitele, byly

vysekány kříže tři. Snad se zvyklost tohoto označování také měnila s dobou.

Panství naše za dob Karmelitánů (které se ovšem od starých časů svojí rozlohou nemnoho změnilo) od Solnice města, sledujíc tok řeky Alby proti jejímu proudu směrem severovýchodním, rozkládalo se v dolní své části, v podhůří, po obou jejích březích; od Malého Uřína pak zaujalo horské vesnice na jih od jejího břehu ležící, a bylo rozloženo od jeho jihozápadních hranic až po Kladsko v délce dvě a půl míle, v šířce pak tři čtvrtiny míle.

Na jižní jeho hranici sousedilo s panstvím rychnovským, na severovýchodní s hrabstvím kladským a vedle se statkem Fridrichswaldem; dále pak na sever a západ s panstvím černíkovským, které samo náleželo panství rychnovskému.

K panství našemu přináležel dále dotčený statek Fridrichswald, který mimo hrabství kladské hraničil na severovýchodě také s panstvím opočenským, a dále na sever s černíkovským. Tento statek Fridrichswald byl založen v roce 1614 od Hanse Fridricha (po němž také asi obdržel své jméno), mistra sklářského a hutního, a emfiteuticky od našeho panství, čtvrtého dílu Benjamina, odkoupen; později dostal se do držení slezských hrabat Schlab(r)endorfů. Tato sklářská vesnice přesto nadále náležela solnické vrchnosti, která měla nad ní emfiteutické držení „dominium directum“ (osobní panství), a z tohoto titulu „in recognitionem Domini directi“ dostávala ročního poplatku (jakéhosi vasalského, lénního platu) 28 zlatých.

Obvod panství našeho, s vyloučením zmíněného statku Fridrichswaldu, činil 30.000 běžných sáhů; plocha jeho

pak 13.339 čtv. jiter, 345 sáhů (ve starém popise je však hned poznamenáno, že udání těchto měř zakládá se pouze na fassi daňového regulativu, a za jejím účelem na měření od lidí, kteří neměli postačitelé vědomosti a znalosti měření; vždyť geometrické měření našich horských krajín bylo předsevzato teprve v roce 1785).

V obvodu panství pak se nacházelo město Solnice a 23 staré rustikální vesnice, a to: v dolní části panství Kvasiny, Ještětice (osada N. Dvory vznikla teprve r. 1787 na místě starého dvora), Litohrad, Brocná, Víška, Svinný, Proloh, Hraštice, Debřece, Skuhrov, Rybníčky, Lukavice Horní; v horské části panství pak Malý Uřín, Benátky, Bukový, Tisovec, Bělá, Velký Uřín, Podolí, Jedlová, (obě hodně dominikální), Kerndorf, Grünborn a Fridrichswald.

Mimo tyto staré vesnice, dávno (mimo poslední jmenovanou) založené, bylo dalších pět vesnic dominikálních, za vlády Karmelitánů založených, a to dole Hamernice, Beranec a Nová Ves, v horách pak Rasdorf a Hutě (které jediné jsou starého původu). Nesmí nás uvádět v podiv, že taková Hamernice, Beranec a jiné jsou jmenovány vesnicemi, vždyť žádná z tehdejších vesnic neměla mnoho usedlostí ani obyvatelů.

*

Poněvadž o hranicích panství našeho nebyly žádné přesné vědomosti z dřívějších, starých dob, i když snad byly znamenímí meznímí označeny jak bylo výše uvedeno, sročili se úředníci obou panství, solnického a rychnovského, za účelem jejich přesného označení a popsání. Byli to Andreas Kohl, hejtman panství solnického, Václav Lukavský, purkrabí a Jan Felix Bruncer, lesmistr; dále Matyáš Ant. Deymek, hejtman panství rychnovského a Mikoláš Viktor Hubálek, lesmistr, kteří — přejdouce

všecka ta znamení a meze hraniční — označili je čísly a s popisem jejich zanesli do protokolu, který dne 25. Juni roku 1725 společně sepsali a pečeti jejich opatřený podepsali. Tento popis byl později, v r. 1764, přezkoušen jedlovským vrchním myslivcem Janem Schertzerem, který jej celý přezkoumal a doplnil udáním vzdáleností jednoho znamení od druhého — na kroky. A my chtějice poznati panství naše kol kolem, vydáme se na obchůzku s ním.¹⁵

Počnouc znamením mezním číslo jedna, u naší vrchnostenské pily zvané „Kačerov“, pod Kačerovem (vesnicí rychnovskou), v místech kde prameny potoka Kněžny vodu na Benátky odvádějí, šla hranice malým potůčkem nahoru, majíc po levé ruce kvasinské vrchnostenské grunty, po pravé sousední kačerovské pole, a dále po obvodu lesa šajtavského, který se nad Velkým Uřínem a Podolím rozkládá, vzhůru po znamení mezních, přes jedle, smrky a kameny, kříží značenými, přes kopec a údolí dnešního Rasdorfu, ku potoku Zdobnici.

Odtud pak tou vodou Zdobnicí na 400 kroků až po potůček, kterýž od hory Steingipfel teče; tím potůčkem po obvodu lesa nahoru, po znameních na smrkách a pařezech, po obvodu lesů na hoře Kreisel, kterouž od hory rychnovské Schnittberku oddělují, a opět po svahu oné hory dolů ku prameni; pak korytem toho pramene hraničního až ku znamení meznímu mezi Kerndorfem, Grünbornem a Kunštátem.

Tak jsme urazili první díl naší cesty po hranicích panství, která nás zavedla až na kladskou stranu hor.

Druhý díl naší cesty pak počíná opět u prvního znamení na vysokém pohoří, kde býval starý pařez s třemi kříži hraničními na znamení, že se zde stýkají tři panství, a to kvasinské, rychnovské a fridrichswaldské. Odtud, majíc po levé ruce kvasinské, po pravé ruce rychnovské lesy, po pařezech a zlomech větrných s kříži, na severovýchodním úpatí hory Kreislu a Lotznu a opět vzhůru; pak obehodouc Marušin kámen horu, zpátky na západ mezi lesy kvasinské na hoře Lotznu a lesy rychnovské na hoře Deštné Veliké (kde kdysi Solniční „nad potokem Psincem mezi horou Doupnitou a Sedmíhradskou“ p. Trčkoví dříví posekali), až po smrk, který číslo 26 nesl; od téhož smrku žlabem příkře dolů spadá potok, na Deštnou a Jedlovou tekoucí, děle tak jedlovské grunty od dešenských, měl po levé straně kvasinské, po pravé pak rychnovské panství, až dolů po velkou vodu

potoka Alby, jehož korytem běžela pak hranice mezi oběma panstvími až po Klečkovský mlýn. Obvodem těchto hranic byl tak uzavřen horský díl vesnic našeho panství, který se celou svojí strukturou, danou výškou, položením a odlehlostí, velmi lišil od dolního dílu v podhůří.

K tomuto dílu přimyká se samostatný statek Fridrichswald, jehož původní ohraničení z roku 1705, bylo taktéž v r. 1764 přezkoušeno a popsáno: dole při vodě řeky „Worlice“ proti mlýnskému příkopu, ve kterém velký kámen s křížem byl vsazen (poznámeno, že kousek louky mezi zmíněným mlýnským příkopem a Orlicí položený, někdejší to Fridrichova zrušená cesta, od pána na Fridrichswaldě, Frant. Ferdinanda Petra Hansela, Bedřichu Wentzlovi, mlynáři, ke Grünbornu byla odstoupena), odtud běžela hranice říčkou až po cestu od Grünbornu na Fridrichswald vedoucí, a dále kolem polí hajného z Grünbornu a pěšinou až na hraniční příkop; tím příkopem až ke smrku, odtud pak pravou rukou na Fridrichswald se obracela a nahoru po kamenech k lesu, a po starých pařezích, smrkách a větrných zlomech až do míst, kde starý pařez s třemi kříži se nacházel, a jak předešle uvedeno, tři panství dělil, aby odtud pak šla hranice, dělic Fridrichswald od panství rychnovského, až ke 3 křížům na smrku, na nichž Fridrichswald, Rychnov a Opočno své hranice měly. Odtud dále hranicemi mezi Fridrichswaldem a Opočnem až k říčce „Dačka“ zvané, kteráto říčka byla hranicí zpátky zase až po velkou vodu Orlice.

Hranice dolní části panství počínala opět č. 1. znamením mezních u mlýna Klečkova, a odtud vzhůru od řeky žlabem na Vošetnici (Osečnici) a k Lomům na starou vozovou cestu. Tou cestou zpátky podle vsi Vošetnice, k rychnovskému mladému lesíku smrkovému; odtud pak náhonem po kamenech s kříži, mezi poli sedláků z Vošetnice a Prolohu s Berancem, k lesíku obce Hlinné. Odtud na les panský Beranec a přes znamení na smrkách a kamenech, kol toho lesa, mezi obcemi Hlinným a Svinným, a dále mezi poli obce Hlinné a panským lesem Sečí dolů až k potoku. Tím potokem pak až ke kameni (který byl r. 1728 vsazen), a dále po znameních na jedlích a smrkách lesa Seče, až na kámen u gruntů mlýna Vitenšova, a mezi grunty téhož mlýna, které dělí od Lhoty. Odtud pak dále až po Zlatý potok, a tím potokem na panské louky, a kol nich pod obcí Roudným, na dub u gruntů roudenských; dále pak dolů panskými loukami a příkopem k roudenské cestě; tou cestou roudenskou na 500 kroků, až k rychnovskému Černému lesu po levé ruce. Odtud dále po kamenech k rybníčku pod Vískou, a opět kol Č. lesa mezi

grunty sedláků z Roudného a Vísky, až k lesu Žabnu (Zabeno), a dále od toho lesa Žabna cestou a zpět k témuž lesu rychnovskému. Od něho po kamenech k brocenskému obecnímu lesu, a dále mezi poli sedláků brocenských a újezdeckých, a brocenských a ještětických, kteří rychnovskému panství patřili, až k potůčku, který od Brocné teče. Podle toho potůčku a mezi grunty brocenskými a ještětickými na kámen k lesu Borovinám; pak podle rychnovské hájovny u téhož lesa, a po znameních mezi lesy Borovin obou panství, přes kameny a borovice, až ke kameni u cesty z Brocné do Solnice vedoucí. Od té pěšinou ke kameni u cesty z Újezda do Kvasín, a dále pěšinou k Ještětici až na konec panského volského výběhu. Pak nad ještětickým rybníčkem ke kameni u panské ovocné zahrady, a dále mezi grunty ještětickými k mlýnu Mlejnků a pod hrošeckými poli, kol panských luk na potok; tím potokem (kterýž na rybník Střebuzský teče) na 640 kroků ke kameni, a odtud starým příkopem na roh lesa Doubravy proti Hrošce. Dále kol pozemků rychnovských sedláků z Hrošky, přes duby, kameny a příkopem a podle lesa až na dub hraniční, kde hraničilo město Solnice.

Od toho dubu s panstvím rychnovským hraničilo město Solnice po kamenech až k boku černíkovské obory a dále po kamenech proti Malé Doubravě až k potoku, který jde Doubravou. Od toho potoku příkopem na roh lesa Homole, a dále po kamenech k dubu mimo les, proti litohradskému Háji u vody Alby, a tou vodou až po černíkovské zbraně (Wehr). Odtud kol gruntů domášínských, po kamenech k litohradskému lesu, odkud opět hraničila vrchnost s těmi domášínskými grunty. Dále opět po kamenech a stromech hraničilo město až k lukám domášínským; odtud opět a dále vrchnost hraničila mezi grunty domášínskými a litohradskými až po kámen u dubenské cesty. Od toho kamene cestou jdoucí k Litohradu a pak mezi lukami litohradskými a lipovskými až k Litohradu; tou vsí Litohradem pak dále mezi poli litohradskými a lipovskými až k lesu Boroviny zvanému.

Kol toho lesa dále na 960 kroků na roh téhož lesa u habrovské cesty, a odtud vlevo cestou k lukavskému zádušnímu lesu. Odtud cestou k jedli u t. zv. „Paně Hagek“, dále mezi grunty lukavskými a kvasínskými až k cestě „V končinách“, a tou cestou mezi poli kvasínských a lukavských sedláků až k cestě lukavské u vsi Lukavice, a k jejímu potoku. Pak přes vodu toho potoka k lesíku pod Benátky, a po smrkách a jedlích až k potůčku u Prorubské obce a podle

toho potoka až k stromu břekyni. Od toho pak stromu vpravo malým potůčkem k bříze, a dále lesíkem rovně dolů k hlubokému příkopu; od toho příkopu vzhůru přes kopec, k potůčku u gruntu bukovského. Od téhož potůčku podle prorubských polí až k rolím bukovským, dále lesíkem až k příkopu a tím příkopem až k benátskému potůčku, kterou vodou šla hranice až ke kačerovské pile, kde vzala naše cesta počátek.

Seznámivše se tak zhruba s celým panstvím a krajinou jeho, kde pohnuté události naše se sběhly, navrátíme se opět na zámek a zblízka se podíváme na panské hospodářství a hospodaření.

Zmínili jsme se již dříve, že, poněvadž stará kvasinská Fridrichova tvrz nevyhovovala již svému účelu, se dali otcové Karmelitáni do stavby nového svého úředního sídla — zámku. Traduje se po Kvasinách a Solnici, že to byl zde vlastně klášter Karmelitány postavený — je to však pochybné. Původní zámek, s tím určením stavěný, byl mnohem menší než je dnešní, a podle starého jeho popisu měl sloužit výhradně za úřední sídlo panství, maje mimo kancelář a byty pro úředníky, vrátníci a vedlejší hospodářské budovy, pouze několik místností, které měly sloužit pro přechodný pobyt pražské vrchnosti, jež pouze časem, zpravidla dvakrát do roka, na panství dojížděla ke konání „soudů“.

Není vyloučeno, že nebyla-li stará tvrz sama přestavěna či přičleněna k nově stavěnému zámku, že byl alespoň stavební materiál, z ní vybouraný, používán k novostavbě.

Položení zámku samého bylo velmi vhodně vybráno. Hlavní jeho budova měla otevřený rozhled kol dokola, na všechny světové strany po celém panství; dolů k západu na městečko Solnici, nahoru přes celé Kvasiny a les Boroviny až k Roudnému, Skuhrovu a kamsi až na horské stráně, úbočí a hřebeny, a opět k jihu k Čer-

nému lesu, na Tisovou, k Lukavici, i k Rychnovu a Lipovce.

Hlavní zámecká budova ve svém jádře (odmyslíme-li si později přistavěný lovecký sál se zadním schodištěm a druhé patro budovy) i dnes původní to budova, téměř před třemi sty léty z kamene a cihel vystavěná, měla v přízemí mimo příslušenství osm klenutých místností, v prvním patře šest pokojů s trámovými stropy. Kryt budovy byl šindelový.

Tam, kde je dnešní zámecká kaple, býval ústřední nerv celého panství, ta nenáviděná a zpronařkaná — vrchnostenská kancelář, které bylo lépe se vyhnouti na sto honů a za celý bídný poddanský život na ni „na kancelář“ nemuset přijít.

Zařízení kanceláře ke konci vlády stát. náboženského fondu sestávalo z velkých zelených kamen, dvou psacích stolů zámky opatřených, dubové lavice, dále dvou psacích stolů a při nich čtyř vysokých psacích podstavců, a konečně z malého stolku a černé psací tabule. Pro pány zde bylo šest židlí, kůží potažených, a psací stůl v okenním výklenku, se třemi zásuvkami na zámek. Konečně zde byly tři židle, dva malé písařské pulty a čtyři stojany na knihy. Zařízení kanceláře doplňoval velký krucifix na postamentu, a dále — thora, židovský zákoník, ku přísaze. Posléze se zde nacházela nezbytná úřední brašna na spisy, tři úřední razítka, znamení úřední pro lesy, dvě tabulky pro počítání peněz a čtyři pravítka. Okno kanceláře bylo zabezpečeno velkou železnou závorou s francouzským zámkem a třemi klíči.

Dveřmi z kanceláře vešlo se do zámeckého vestibulu, z něhož, tak jako dnes, vedly schody do prvního poschodí, kde se nacházelo šest pokojů, zařízených pro